

Weidevogelbeheer BoerenNatuur Rijn, Vecht en Venen

R.A. Faber

boeren
natuur

Rijn,
Vecht
& Venen

Omtrek 111 km

Oppervlakte 294 km²

400 leden

w.v. 300 deelnemers

w.v. 170 deelnemers
weidevogelbeheer

Ruim 3000 hectare
weidevogelbeheer

Weidevogelbeheer middels het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

In opdracht van provincie Utrecht

Beheerplan

Invulling met zg. Beheerpakketten – uitgevoerd door boeren – boeren zijn het collectief (RVV)

Uitgangspunten voor deze presentatie

'Knoppen' uit!

- "15 juni pas maaien en waterpeil hoog, dat is de formule"
- "op 15 februari begint het weidevogelseizoen. Je hebt je beheerpakketten dan afgesloten. De rest gaat vanzelf"
- "als je het goed doet voor de grutto, lift de kievit als vanzelf mee"

Verdere uitgangspunten

- klimatologische veranderingen werken steeds sterker door
- *huidige* Begrenzing: inpassing bedrijfsvoering (max. 15-20% **zwaar beheer**)
- Je beweegt je tussen (sterk) productief grasland en *echt* kruidenrijk grasland
- Biedt geschikte locaties/ mozaïeken aan, van flexibele tot permanente locaties

Foto: René Faber

Basis: Voedsel & Veiligheid

└─> Voorhanden -op het juiste moment- + bereikbaar

- Goede conditie oudervogels
(vroegere eileg, grotere eieren) + kuikens
- In goede vegetatie(structuur) (meer dekking) met
voedsel voor kuikens dat bereikbaar is: kuikenland
- Nestverlies door maaien en beweiden vermijden:
nestbescherming
- Nestbezoek alleen wanneer echt nodig
- Graslanden met rustperiode
- Open landschap
- Differentieer naar weidevogelsoort

Foto: René Faber

Kievit (en scholekster) hebben nodig

- korte (gemaaide of) **beweide** grazige vegetaties. Kievit: gras tot 8 cm lengte bij dichte vegetatie en max. 15 cm in open vegetatie
- slikkige randen (slootkanten, plas-dras en greppels)
- eten prooien die op de vegetatie of in de bodem wonen
- drogere bodem kan, maar niet te droog, aanwezigheid natte plekken (micro-relief)

Grutto en tureluur hebben nodig

- Langere (niet te dichte) vegetatie met een hoogte van 15-30 cm, bij sterke voorkeur ongemaaid en kruidenrijk, met open structuur, die voor kuikens doorgankelijk is
- grutto: prooien die op de vegetatie wonen
- tureluur: naast lang gras ook kort beweide percelen en slikkige randen (slootkanten, plas-dras en greppels)

Foto: Jouke Altenburg

Foto: Onno Steendam

Foto: Astrid Kant

Aanpak Weidevogelbeheer

Het (grasgroei)seizoen verandert, dus het weidevogelbeheer verandert mee.... Dus wat te doen om weidevogels tegemoet te komen...

Warme(re) winters met perioden waarin gras groeit > gras komt lang(er) de winter uit. >> **Winterbeweiding**

Groeiseizoen gras vervroegt

>grotere kans op vroege maaissnede. >> **nestbescherming + kuikenvelden**

>Percelen met uitgesteld maaien kunnen te vroeg, te hoog en te dicht gras hebben. >> **geen voorjaarsmest + voor- of extensieve beweiding**

Langere, Droge perioden in het voorjaar >> **hoogwatersloten + greppel-plasdrassen** of juist langere, nattere perioden?

Werkwijze weidevogelbeheer in het NU

Openheid van het landschap: (zicht minstens 400 mtr., liefst 600 meter of meer) als onderdeel van (preventief) predatiebeheer

- Vernatting d.m.v. plas-drassen en hoogwatersloten
- Rust en kuikenland voor weidevogels door uitgesteld maaien en kruidenrijk grasland
- Kuikenland door voorweiden met rustperiode en extensief beweiden**
- Legselbeheer (nestbescherming) op percelen met 'regulier' maai- of beweidingsbeheer.

Beheermonitoring > waar zitten de vogels?

Veel in het veld

Huidige Begrenzing: inpassing bedrijfsvoering (max. 15-20% zwaar beheer)

Weidevogelbeheer RVV 2016 >> 2024

type pakket	2016		2024	
	ha	%	ha	%
uitgesteld maaien 1-8-15-22 juni	267	12,06%	343	11,30%
voorweiden met rustperiode	27	1,20%	129	4,23%
plas-dras	10	0,47%	31	1,03%
kruidenrijk grasland	141	6,37%	178	5,85%
legselbeheer	1680	75,88%	2130	70,10%
extensief beweiden	40	1,81%	115	3,78%
botanische weideranden	49	2,22%	70	2,30%
ontwikkeling kruidenrijk grasland	0	0,00%	43	1,41%
totaal	2214	100,00%	3039	100,00%
	laat maaien	18,43%		18,56%
	beweiding	3,00%		8,01%
	vernatting	0,47%		1,03%
	totaal Zwaar beheer	21,90%		27,60%

(BIG) data – informatie nodig!

Hoe komt het beheer tot stand?

Vogels broeden in clusters, op verstoringsafstand van wegen, kades en bebouwing/erfbeplantingen

=

clusterbeheer

Basisinformatie

- Wat hebben de diverse soorten weidevogels nodig?
- Wat is hun broedtiming en wanneer zijn er kuikens?
- Hoe zit het boerenbedrijf in elkaar waar de weidevogels zitten > wat voor beheer voor weidevogels past...

Veranderend weidevogelbeheer: Timing van het beheer moet aansluiten bij ecologie van de weidevogels!

Het (groei)seizoen verandert, dus het weidevogelbeheer verandert mee....
Probleem: weidevogels zijn niet zo flexibel...

soort	eieren leggen (dagen)	broeden	kuiken vliegvlug na	totaal
grutto	4	25	28	57
kievit	4	26	35-40	65
scholekster	4	24-27	28	56
Tureluur	4	24	25	54
Slobeend	10	21-24	35-50	66

Wanneer je weet wanneer het broeden begint, kun je je beheer afstemmen op de broed- en kuikenfase

Beheer laten aansluiten op vogels

per dag 2000-9000 prooidieren nodig (15 gram drooggewicht)!

rekenvoorbeeld		
grutto		
1e grutto ei	7 april	15 april
4e grutto ei	10 april	
start broeden	11 april	
nest uit	6 mei	
kuikens op pad	6 mei	
kuikens		
vliegvlug	3 juni	11 juni
	op z'n vroegst!	

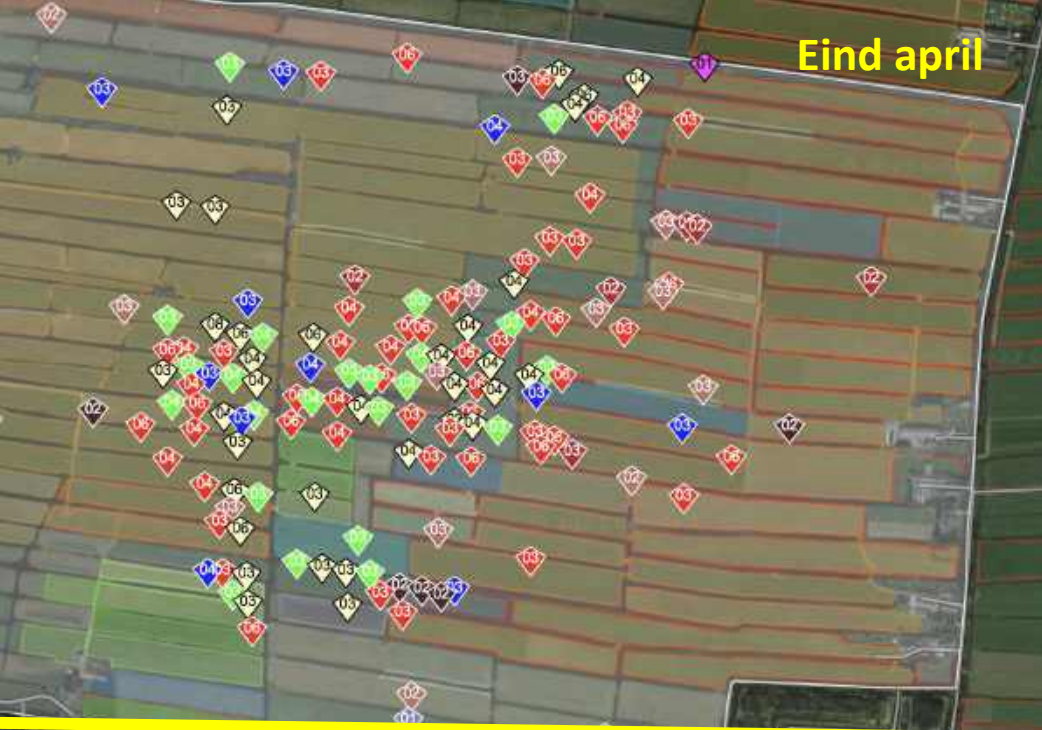
1 juni grasland met uitgestelde maaidatum

Zonder < > Met voorjaarsbemesting

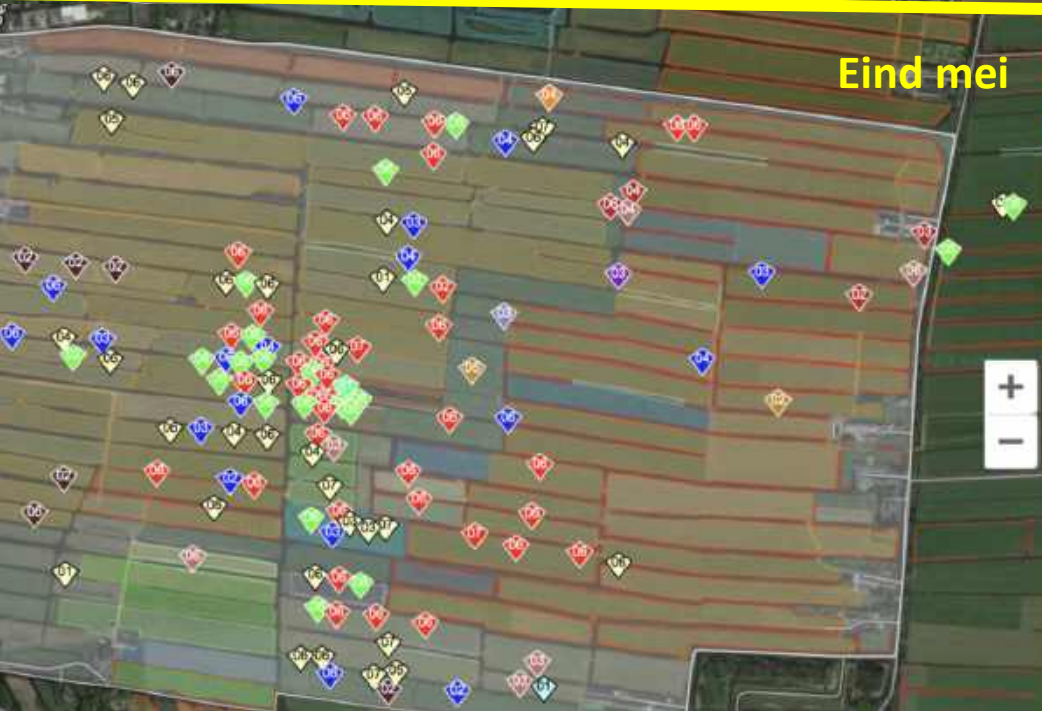

Foto's: David Kleijn

Eind april

Eind mei

Graspieper	Grote zilverreiger
Grutto	Kievit
Krakeend	Kuilfeend
Purperreiger	Rietgors
Scholekster	Slobeend
Tureluur	Wilde eend

01: Individu
02: Paar
03: Territoriaal
04: Nestindicerend
05: Nestlocatie
06: Alarmerende vogel(s) met jongen
07: Vliegvlug jong

☒ Toon gebiedspolygonen
Beheer-layer 25 %
☐ Legenda (2023)

Beheermonitoring: 49 Tel(-beheer) gebieden

5000 hectare geteld, waarvan ruim 3000 hectare weidevogelbeheer

Polders sterk verschillend qua grootte, omgevingsfactoren en bedrijfsvoeringen

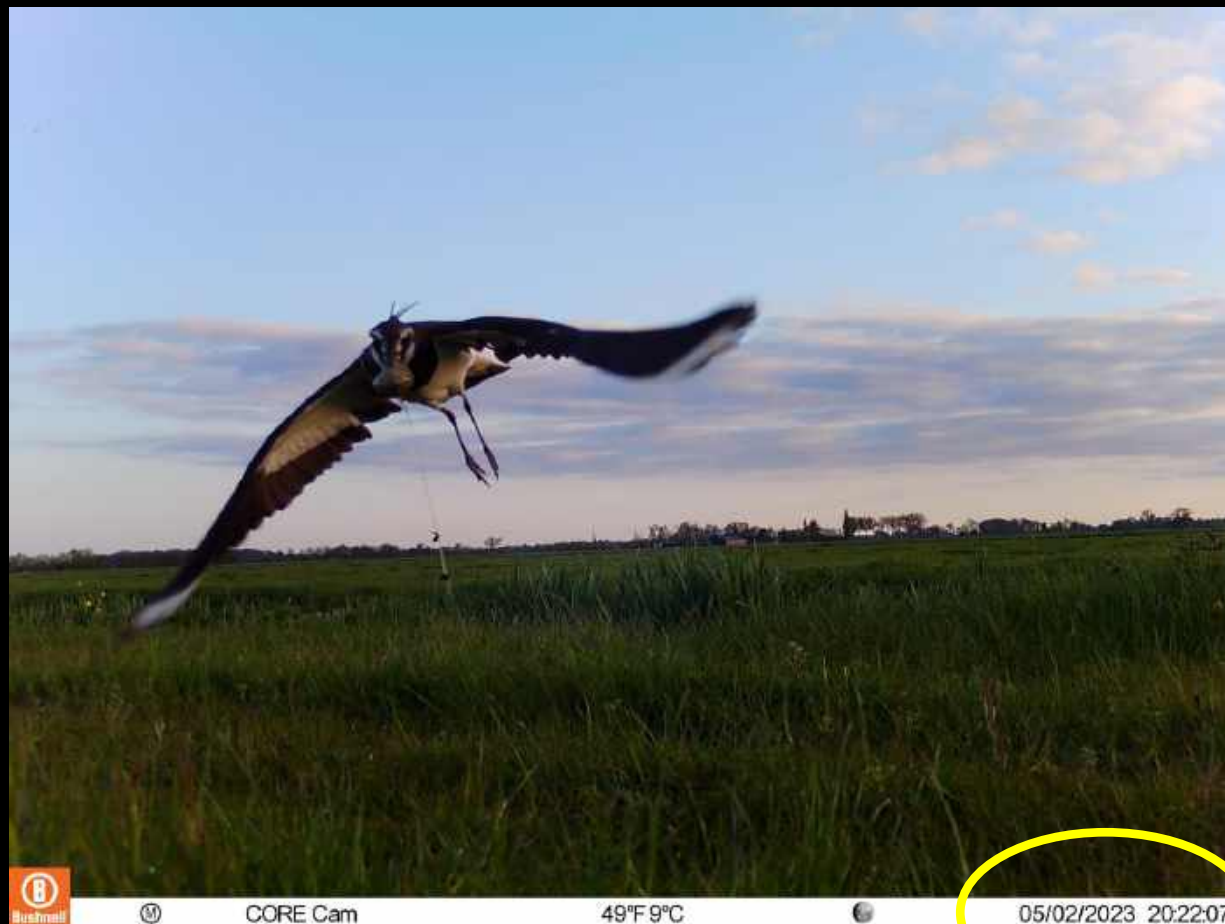
Diverse (micro)mozaïeken

MAATWERK

Informatie uit wildcamera bij nest

Hoe gebruiken we drone(-data)?

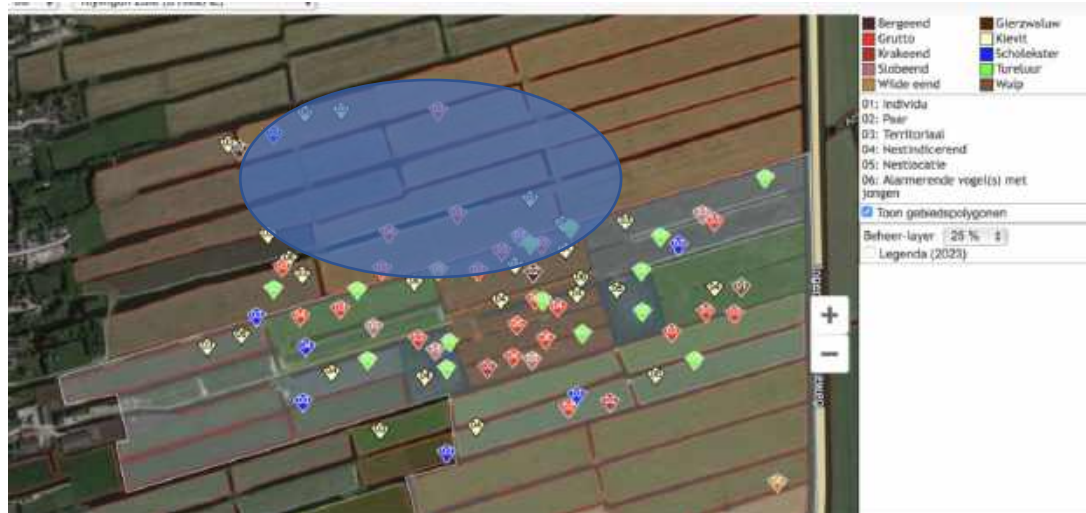
Drone is een schakel in onze gehele aanpak van het weidevogelbeheer

Uitgangspunt:

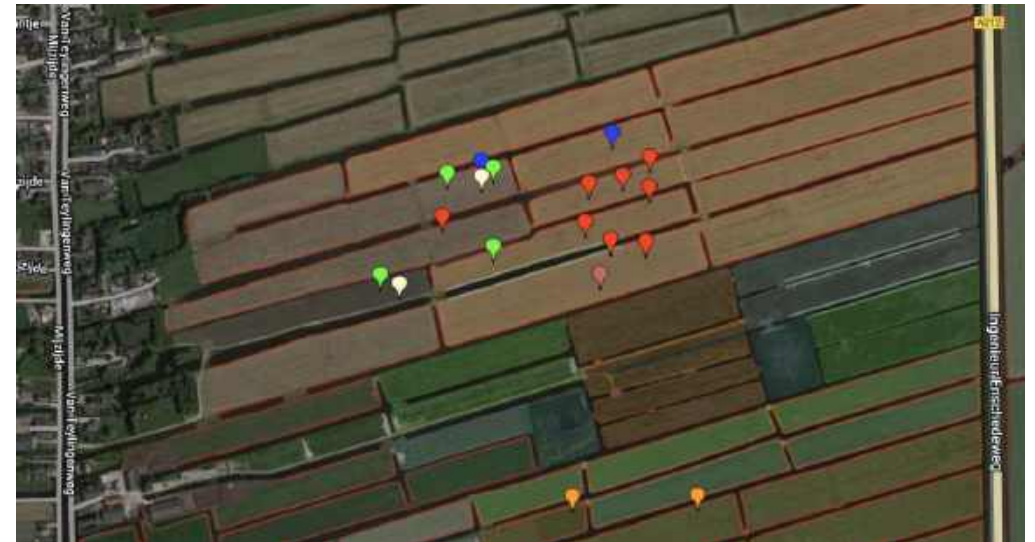
- **We vliegen niet om het vliegen.**
- **'Rust' is beste bescherming: We vliegen alleen daar waar informatie nodig is de vogels te beschermen.**
- **Uitgangspunt: er wordt niet gemaaid of geweid als nesten c.q. kuikens gevaar lopen**

Hoe gebruiken we de drone(-data)?

Telling 1 mei 2023

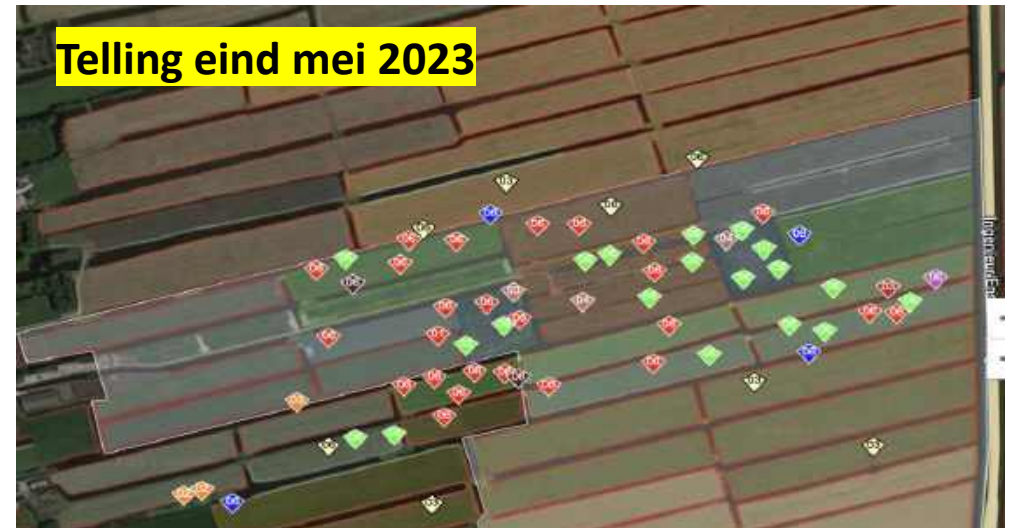
Resultaten dronevlucht 3 Mei 2023

Acties naar aanleiding van telling > dronevlucht

- Maaien uitgesteld
- Alle nesten uitgekomen, kuikens naar het kuikenland van de burens!

Telling eind mei 2023

Beheer in beeld

Winterbeweiding

Vernatting

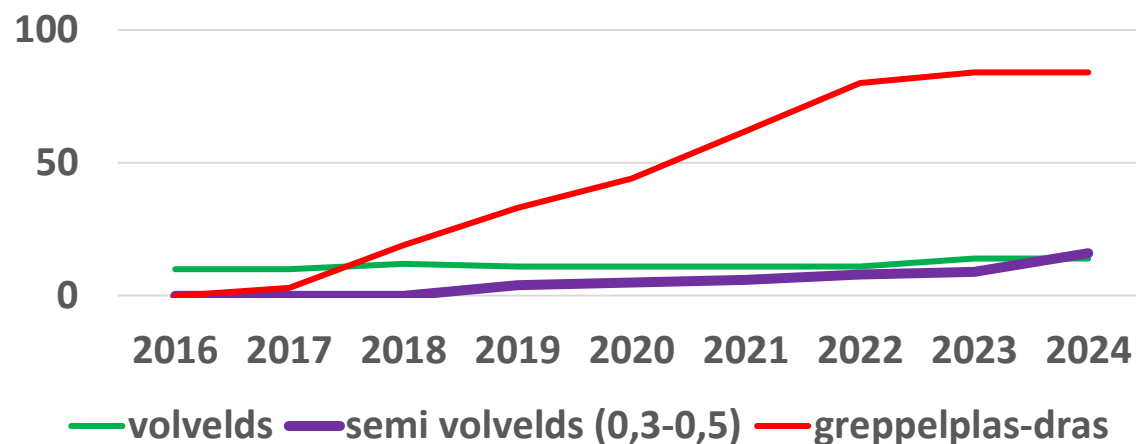
(greppel)plas-drassen van BoerenNatuur Rijn, Vecht & Venen

Type plas-drassen RVV 2016-2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
deelnemers met Weidevogelbeheer	124	126	137	152	155	155	159	165	166
deelnemers met plas-dras	7	9	18	32	37	51	57	71	72
% deelnemers WVB met plas-dras	5,65%	7,14%	13,14%	21,05%	23,87%	32,90%	35,85%	43,03%	43,37%

|aantal plas-drassen | 10 | 13 | 31 | 54 | 62 | 81 | 96 | 108 | 114 |

- De waterpompen op zonne-energie voor de plas-drassen, hoogwatersloten, de vossenwerende rasters, de nestbeschermers en de weidevogeldrones zijn mogelijk gemaakt door steun uit het ELFPO. “Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Europa investeert in zijn platteland”.

Vernatting: hoogwatersloot

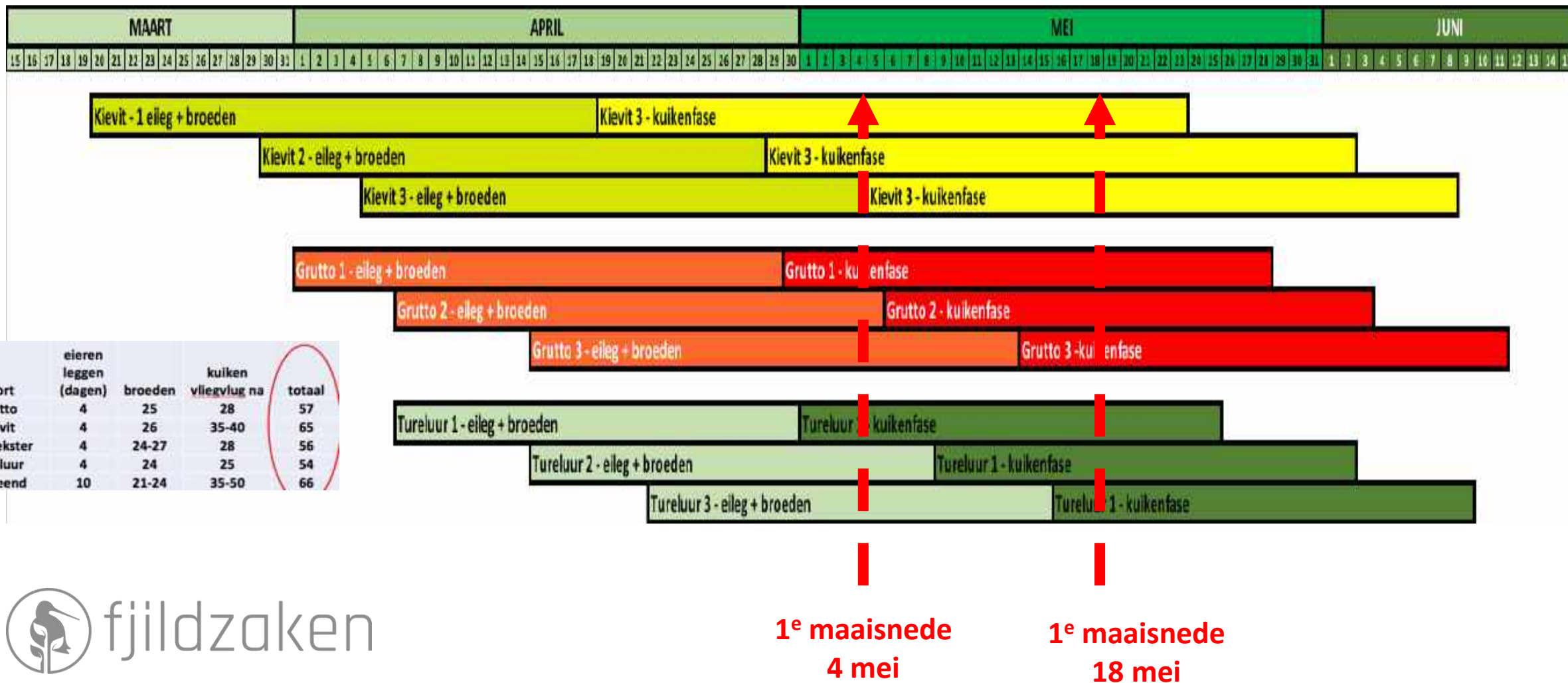
Hoogwatersloot: 42 sloten 14 km

Weidevogelbeheer - *Zwaar* beheer

- Kruidenrijk Grasland
- Ontwikkeling kruidenrijk grasland
- Grasland met rustperiode (1, 8, 15 of 22 juni)
- Voorbeweiden met rustperiode
- Extensief beweiden

Broedtiming en moment van maaien

– uitgesteld maaien

Beweiding in het weidevogelbeheer

Voorbeweid grasland

Broedtiming en voorbereiden met rust

Nestbescherming!

In de 'bossen' meegroeien met de hergroei

Aanname: na beweiden is vegetatie:

**Vorbeweiden tot
1 mei**

**Rust tot minimaal
8 juni**

- de 1^e 2 weken meest geschikt voor *kievit*;
- na 2 weken meer en meer voor *grutto*.... << daar pas je de timing van het voorweiden zo veel mogelijk op aan

Extensief beweid grasland

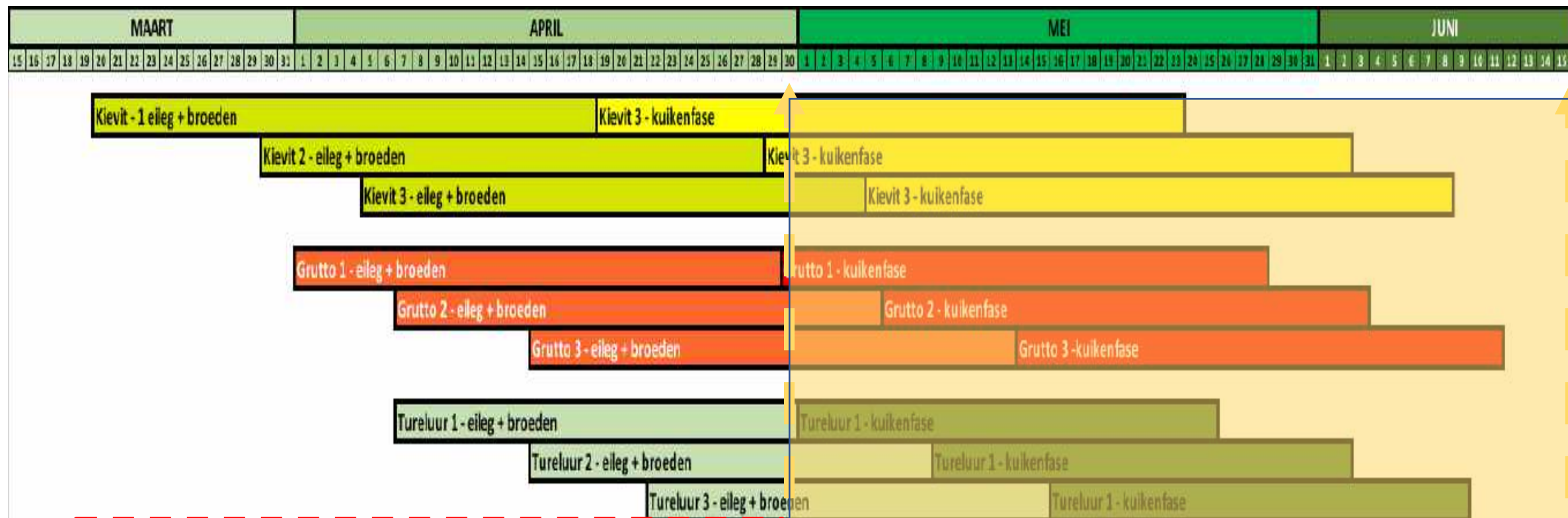
- Beweiding verplicht van 1 mei tot 15 juni.
- Maximale veebezetting afh. van type vee. (max. 1,5 of 3 GVE per ha)

Extensief beweide grasland

Broedtiming en extensief beweiden

Nestbescherming!

Extensief Beweiden
1,5 of 3 GVE per ha

Aanname: door het extensieve beweiden is de vegetatie voor alle soorten met hun kuikens gedurende anderhalve maand geschikt vanwege aanwezige voedsel en dekking

Praktijkvoorbeeld

Situatie 1

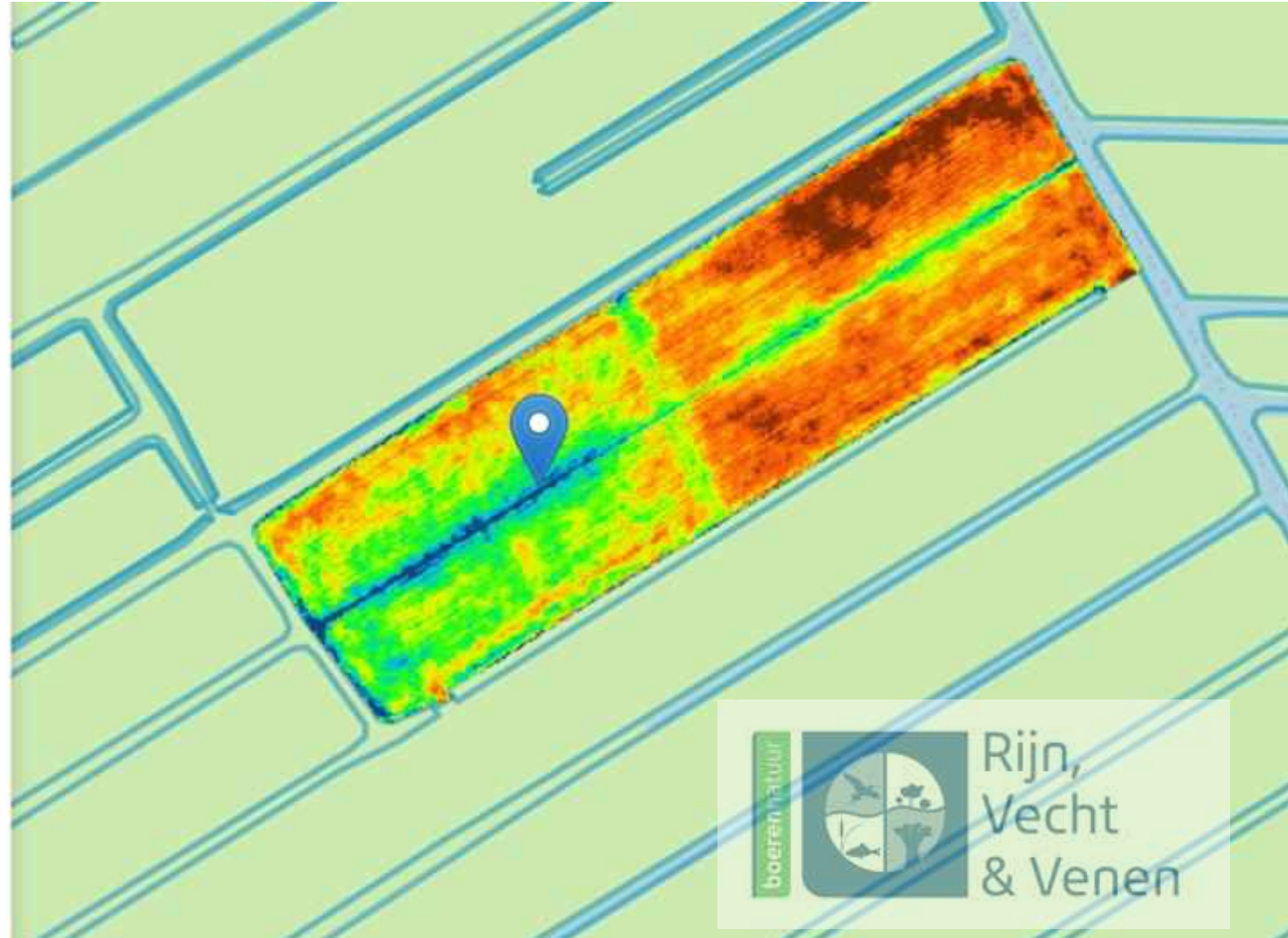
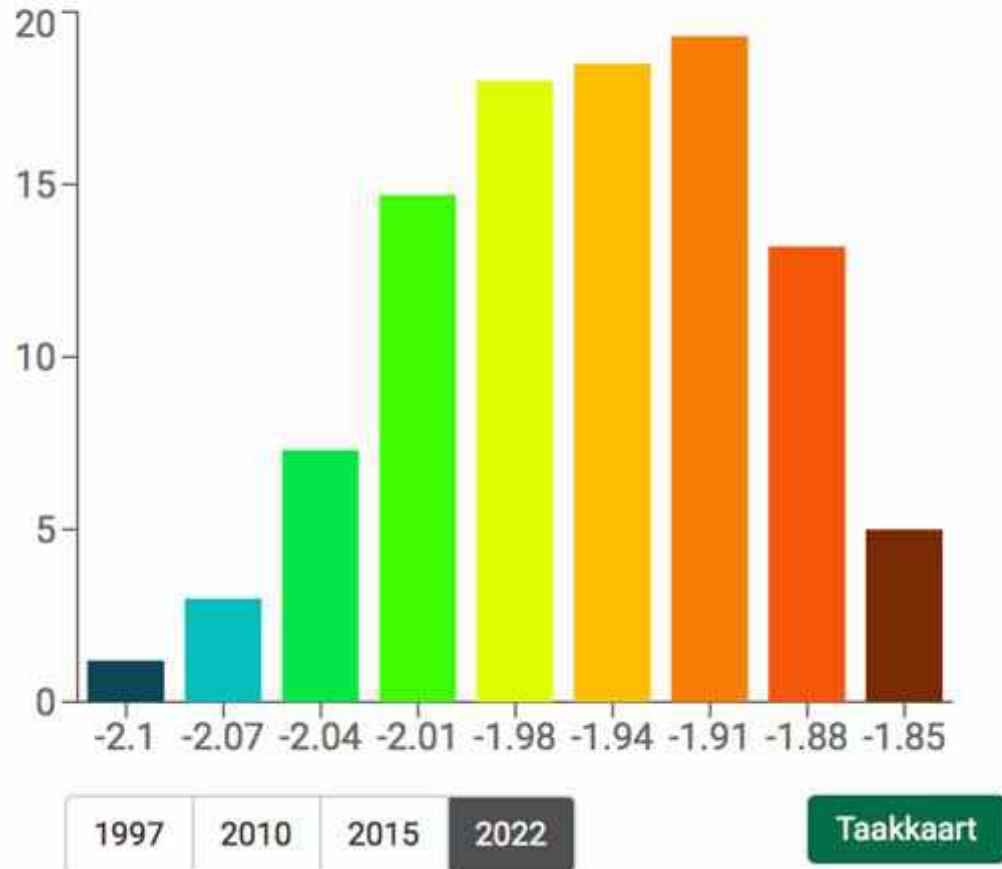
25 maart

Situatie 1 Greppel die uitloopt in laagte i.c.m. beweiding

Hoogte

min: -2.12, gem: -1.95, max: -1.84, verschil: 0.28 meter

Situatie 1

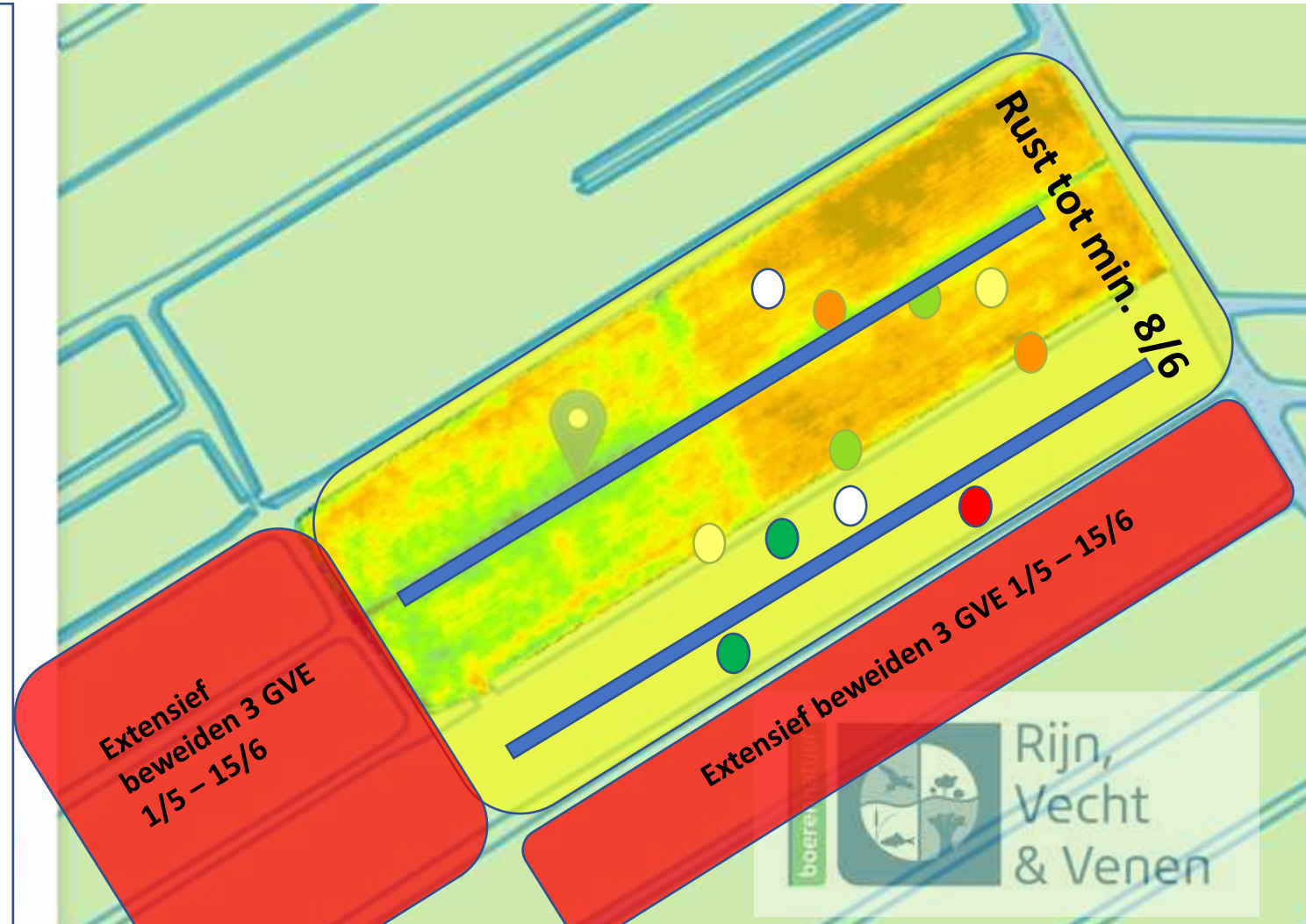
Telling half april

Start grutto-eileg: 7 april ● bp grutto
Vliegvlug: 4 juni

Start kievit-eileg: 30 maart ● bp tureluur
Vliegvlug: 2 juni

Start tureluur-eileg: 15 april ○ bp kievit
Vliegvlug: 2 juni

Op de percelen is alle rust om te
broeden....

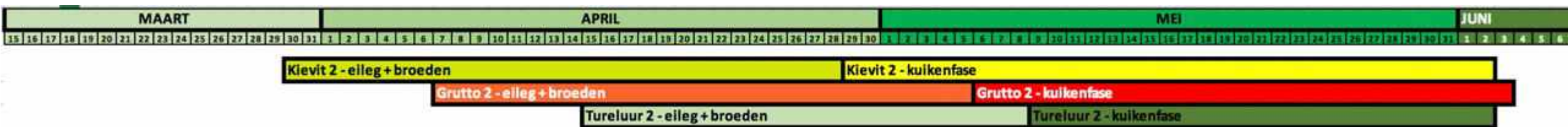
boeren natuur

Rijn,
Vecht
& Venen

Start grutto-eileg: 7 april
Vliegvlug: 4 juni

▲ Gezin grutto

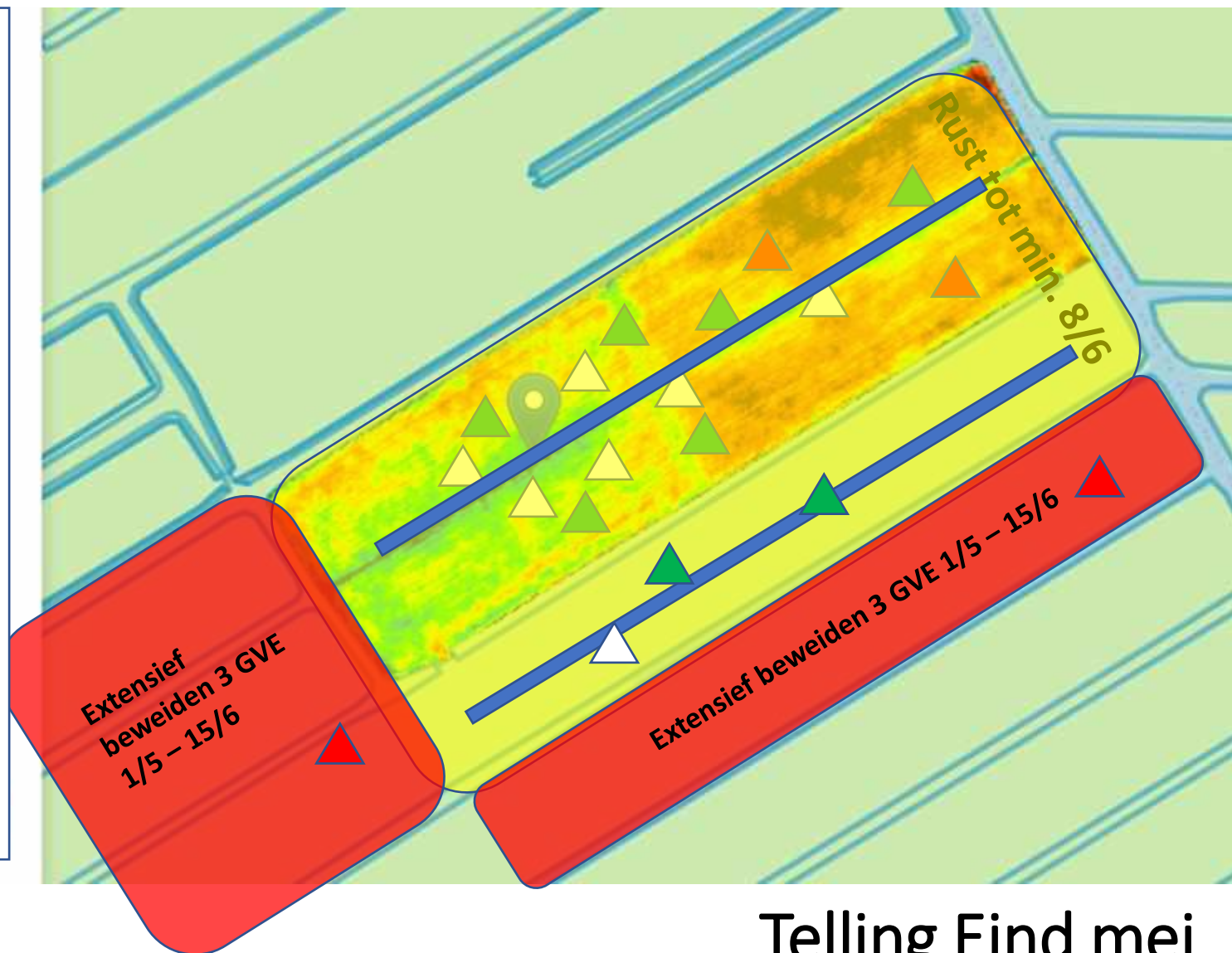
Start kievit-eileg: 30 maart
Vliegvlug: 2 juni

△ Gezin kievit

Start tureluur-eileg: 15 april
Vliegvlug: 2 juni

▲ Gezin tureluur

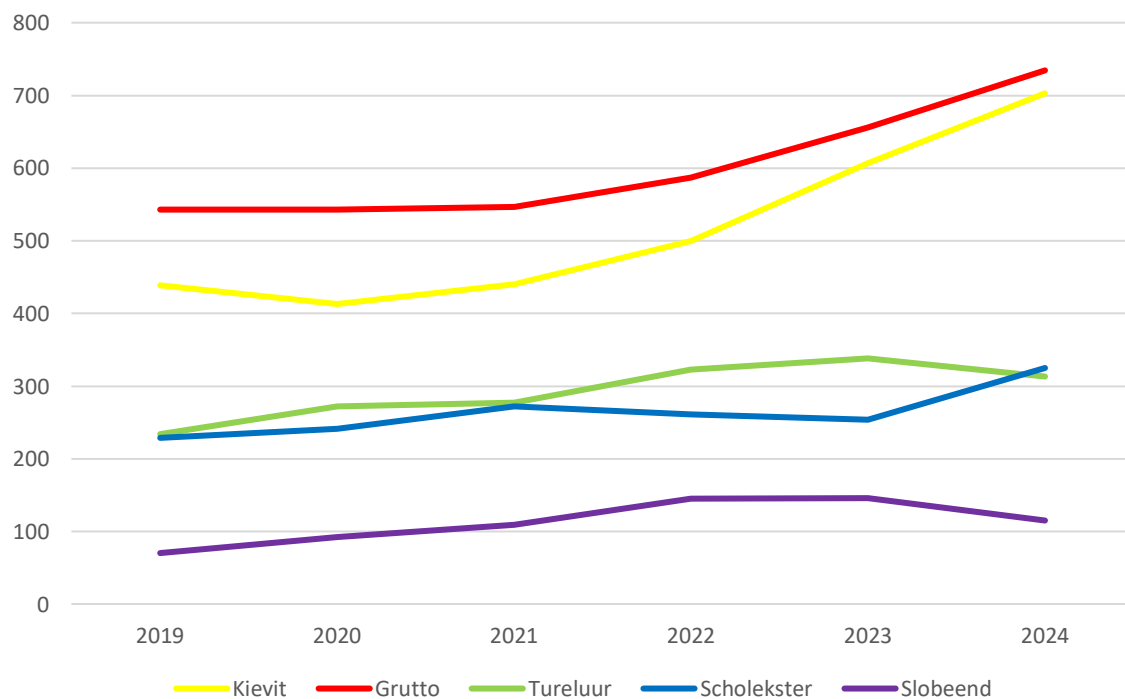
Op de percelen is rust, voedsel en dekking voor de weidevogelgezinnen

Telling Eind mei

Weidevogelresultaten

Beheermonitoring RVV 2019-2024

Predatiebeheer

- Open houden van landschap om predatie door predatoren en predatiemijding te voorkomen
(snoeien opgaande elementen, te hoge en lange rietkragen voorkomen)
- Afstemming met jachthouders over beheer van
 - Vos en Kraai (indien toegestaan)
- (Wilde) Kat: publieksactie 'Poes in de mand' en wegvangen + steriliseren/ castreren van (wilde) katten
- Inzet vossenwerende rasters
- 'Angst' voor opkomst steenmarter

Openheid landschap = predatie preventie

Tabel 6-1- Gemiddelde verstoringafstanden voor verschillende verstoringbronnen bij vestiging van weidevogels
(bron: Bruinzeel & Schotman 2011)

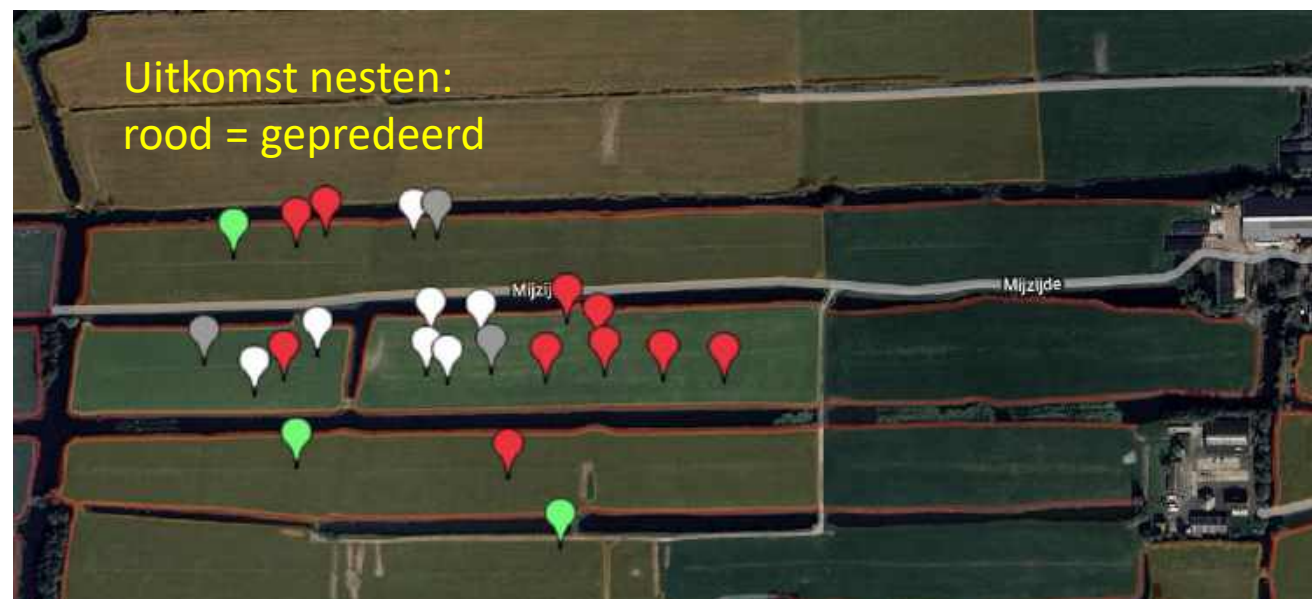
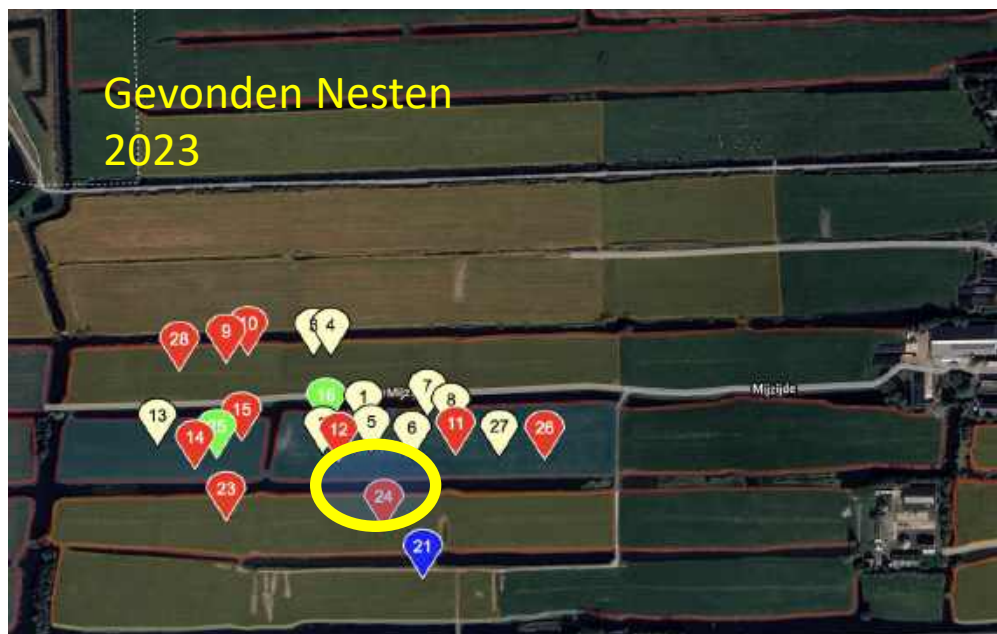
Storingsbron	Verstoringafstand (m)
Gemeentelijke weg	50
Provinciale weg	100
Autosnelweg	150
Spoorlijn (intercity)	150
Spoorlijn (lokaal)	100
Fietspad	50
Opgaande begroeiing (bos <0,5 ha, houtsingel, bomenrij, boomgroep)	200
Bos (>0,5 ha)	250
Rietland	200
Hoogspanningsleiding	100
Bebouwing (buiten bebouwde kom)	200
Bebouwing (bebouwde kom)	300
Gaswinstation	325
Windturbines	200

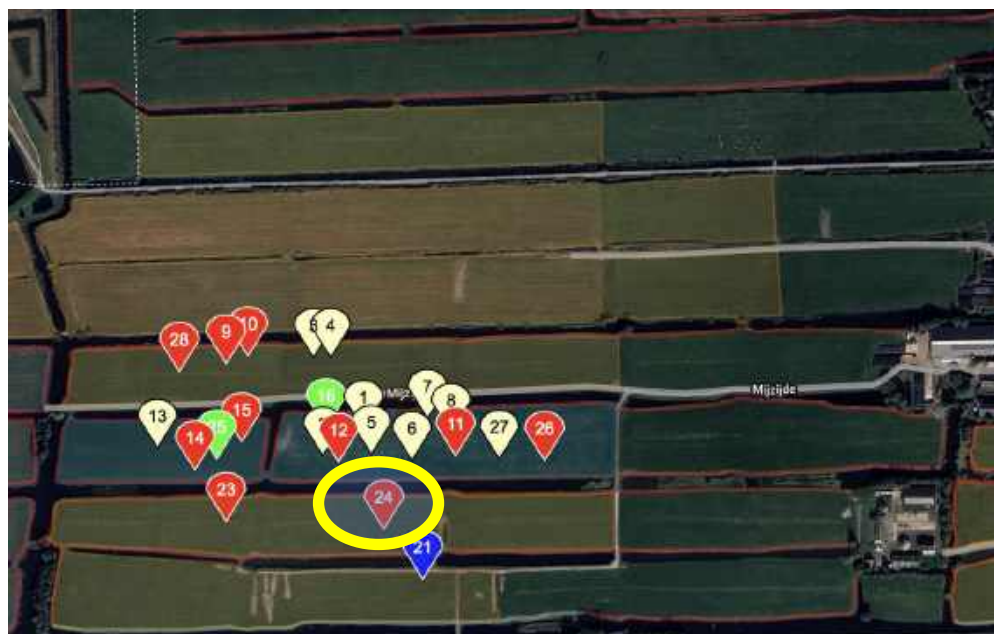

Impact predatoren - praktijkvoorbeelden

Camera bij nest 24,
beelden 27 april 2023

Telling april 2023

Telling april 2024

CORE Cam

28°F -2°C

04/23/2024 02:23:36

Vossenwerende rasters

8 km

Vooronderzoek

Werkt ook tegen (wilde) katten....

35F2C

01-19-

44F7C

01-30-202

44F7C

01-20-2020 10:58:11

Ervaring vossenwerende rasters

- Het werkt, maar....
- 'Ketting is zo sterk als de zwakste schakel' << vraagt 'onderhoud'
- Zeer arbeidsintensief en tijdrovend
- Je sluit ook andere dieren uit/ buiten!
- Raster opzetten en bijhouden is ook verstorend voor weidevogels
- Gevoelig voor afwijkingen bij controles RVO/NVWA
- 3000 ha is andere koek dan 40 ha, want:
 - Lang niet alle locaties zijn geschikt voor rasters
 - Niet genoeg tijd/ menskracht om rasters tijdig te plaatsen
 - Niet genoeg geld om rasters te plaatsen

Vragen?

